

Gemeente van onze Heer Jezus Messias

1. Het zijn ongelooflijk aangrijpende woorden, waarmee Psalm 22 opent: 'Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten?' Je krijgt niet eerst een heel verhaal te horen, dat *tenslotte* uitloopt op die hartverscheurende uitroep, nee, het is de *allereerste* zin van deze mens! Het zijn woorden van een mens, die zichzelf sterk betrokken weet op *zijn* God, en zich door Hem ongelóóflijk in de steek gelaten voelt. Het is een lied, een gebed, nadien nog vaak herhaald, door mensen die zich door God in de steek gelaten voelden. Woorden die we zelf misschien ook wel eens op de lippen hebben gehad, toen we zelf aan de grond zaten, en ons volkomen alleen voelden, door alles en iedereen verlaten, door God nog het meest.

2. Het zijn *die* woorden die ook vanaf het kruis klinken, uit Jezus' mond: *Eloï, Eloï, lema sabachthani!* Het is een schreeuw die je door merg en been gaat. Schokkende woorden ook, die de gelovige kunnen verbijsteren: het zijn de *allerlaatste* woorden in zijn leven. Hoe kan dat: die schreeuw? Dat hij (!) dat (!) zegt! Hij die zijn lijden toch zag aankomen, nee niet dat het allemaal dan makkelijk te aanvaarden zou zijn, heus niet, maar deze woorden, die staan daar toch wel weer helemaal tegenover! Met die woorden op zijn lippen sterft hij. Het zijn zijn laatste woorden! Woorden die je bij deze mens toch niet als zijn *laatste* woorden zou verwachten?!

3. De psalm bestaat uit twee delen: het eerste deel is een klaaglied, van een heftigheid die je zelden tegenkomt, het tweede deel een loflied, dat (niet minder) alle grenzen opzoekt, grenzen van tijd en van plaats. Zo bekend als het eerste deel, het klaaglied, mag zijn, zo *onbekend* is dat tweede deel, het loflied. Staan er uit dat tweede deel woorden in uw hart gegrift? Heel bijzonder toch, dat je van dat loflied geen zin kent!

4. Er is iets bijzonders aan de hand met deze psalm, want de woorden die je daaruit met name kent, zijn woorden die je uit het lijdensverhaal in de evangeliën kent, in het bijzonder uit Matteüs en Marcus. De eerste woorden natuurlijk: 'Mijn God, mijn God, waarom hebt u mij verlaten?' Maar ook die over het verdelen van de kleren, en de bespottingsamen met het schudden van het hoofd. Ja, de psalm is ook eigenlijk het meest bekend door het passieverhaal. Zomin als wij dat tweede deel van de psalm kennen, zo geldt dat ook voor het lijdensverhaal. Ook het lijdensverhaal kent geen verwijzingen/zinspelingen op het loflied, heeft geen bekendheid met dat tweede deel. Dat is alleszins te begrijpen, zou je zeggen, er is hier geen enkele reden tot lof.

5. Ik weet niet hoe het u vergaat, maar ik raak altijd weer rond dat passieverhaal ongelooflijk in verwarring, om niet te zeggen dat ik met dit verhaal nooit echt goed raad weet. Ik kan jaloers zijn op die mensen die haarfijn de soteriologische betekenis kunnen aangeven die dit verhaal voor hen heeft. Dat heb ik eigenlijk nooit echt gekund. Dat de kerk over deze dag als *Goede Vrijdag* heeft gesproken, heel eerlijk gezegd, diep in mijn hart heb ik dat nooit na kunnen spreken, zoals ik ook nooit met de traditie raad heb geweten om lichtjes op het kruis te zetten. Hoe kan je nu lichtjes op een martelwerktuig zetten!

Zoals ook deze psalm mij in verwarring brengt, op een andere manier. Dat komt door dat *kyrië* en *gloria*. In één psalm tezamen. Als het nou twee psalmen zijn, een klaagpsalm en los daarvan een loflied, maar hier staan ze in een psalm bij elkaar. Het is uitermate intrigerend om te zien hoe men daar in de geschiedenis mee is omgegaan, je merkt dat je dan echt niet de enige bent die die twee kanten niet zomaar bij elkaar krijgt. Eén oplossing daarvoor is om te zeggen dat het twee verschillende mensen zijn, de ene verantwoordelijk voor het eerste deel, de ander voor het loflied. Een *echte* oplossing is het niet, want waarom heeft weer iemand anders dan die twee liederen dan tot één psalm gemaakt?

6. Wie geeft antwoord op de vraag ‘Hoe kan dat toch, dat iemand zo omslaat, van het ene naar het andere? Dat iemand eerst zo vanuit de diepte *kyrië* roept, *kyrië, eleison* om vlak daarna het *gloria* aan te heffen?’ Zo bijzonder zoals dat hier gebeurt. Dat antwoord komt – heel opmerkelijk – van binnen uit: uit de psalm zelf. U moet zelfs weten dat het in het Hebreeuws zelfs maar één woord is, waar wij er vier voor nodig hebben. Eigenlijk is het een heel eenvoudige zin, u vindt hem in het midden van de psalm, het slot van vers 22: ‘U geeft mij antwoord.’ Eigenlijk staat het zinnetje zelfs wat verscholen, helemaal achteraan (vers 22b/c). Die prominente plaats die ik hem gaf in het psalmgebed, klopt dus niet helemaal! Je zou dat ene (Hebreeuwse) woord (‘ U geeft mij antwoord’, Psalm 22,22c) bijna over het hoofd zien.

Kijk, het is die zin, dat woord, die voor de overgang zorgt dat het van *kyrië* naar *gloria* gaat! Waar de dichter helemaal aan het begin zegt: ‘Ik roep des daags, mijn God, en Gij antwoordt niet’, daar merkt hij ergens onderweg, als hij klaagt en met zijn God in gesprek blijft, dat God antwoordt. Een gebeuren dat velen kennen, ook velen van ons. Je *primaire* reactie is dat Hij je in de steek gelaten heeft, jouw God, om ergens halverwege toch te ontdekken dat je klacht gehoord wordt. En dat kan je zomaar overkomen, juist als je je klacht uit. Dat is het wonderbare, dat je klaagt om onderweg te ontdekken dat Hij je antwoord zoekt te geven, dat Hij je zoekt te bereiken.

Nu kan je (ook) zo bezig zijn met je klacht, dat er helemaal geen gelegenheid is om een antwoord te horen. Die openheid kan pas ontstaan, als je je klacht beëindigt. Maar dan zal je de God die je hebt aangeroepen, vervolgens ook de ruimte moeten geven.

Steeds weer opnieuw ontdekken mensen dan dat God ook doet, waar ze om vragen: dat hij antwoord geeft. Dat Hij reageert op wat zij tegen hem zeggen. Zo kennen ze hun God. En als mensen dat eenmaal ontdekt hebben, dan kan het niet anders, of ze zien de wereld compleet anders, dan kan het niet anders of ze voelen zich wonderlijk gesterkt, dan kan het zelfs niet anders of ze kijken ook anders aan tegen de mensen, zelfs tegen die mensen die zich eerst bepaald vijandig tegen je gedroegen. Dan ga je anders spreken, ja dan komt een mens tot een lof van God, die dit heeft bewerkstelligt.

7. Aan het kruis echter horen we alleen een enorme schreeuw, is het uiting van een totaal gevoel van verlatenheid, van God en van mensen, zoals direct daarna in de psalm duidelijk wordt. Het is het *allerlaatste* (!) dat we van hem horen.

Komt er ook een antwoord van Gods kant? Dat wordt hier niet gehoord! Het passieverhaal dat wij u voorlazen, staat dan ook in contrast met Psalm 22, zou je eigenlijk moeten zeggen. In contrast met de zin die de sleutel van de psalm vormt! Gemeente, en daar lijkt me nu net de sleutel te liggen van deze dag, waardoor de messiaanse gemeente van *Goede Vrijdag* is gaan spreken: dat het antwoord van Gods kant ontbreekt! Want dat is nu juist ook zo vaak ons idee, ons gevoel dat er geen antwoord komt. Wat dit verhaal van Goede Vrijdag ons wil zeggen, is dat Hij aan dat gevoel van ons niet voorbijgaat, aan die gedachte: dat God geen antwoord geeft.

Het verhaal van het kruis is dat hij zich helemaal gelijk maakt aan die mensen die in hun ellende dat gevoel hebben.

8. Als het kruis het hart van het geloof vormt, dan is dit het hart: de Messias, hier ons getekend als de volstrekt verachte en verlatene – iemand die niet aan u en mij voorbijgaat, die ons niet *pasacht*. Is dat het hart van het geloof? Ja, *dat* is het hart van het geloof. Zo ver gaat ‘mijn God’ – om het met het eerste vers van Psalm 22 te zeggen – dat hij u en mij in onze eenzaamheid en verlatenheid opzoekt.

Dat mag je met recht toch liefde noemen, liefde die geen grenzen kent. Zou dat misschien zijn antwoord zijn op onze schreeuw? Zou Hij dan toch antwoord geven? Heeft Psalm 22 in zijn hart dan toch gelijk? Dat zou je wel zeggen!

In de Naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest. Amen.

*Goede Vrijdag, 30 maart 2018
Bosbeskapel, Den Haag-Zuidwest
ds. Nico Riemersma*